

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 470/2024-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED] zastúpeného advokátom JUDr. Tiborom Bašistom, Štefánikova 8, Poprad, proti uzneseniam Okresného súdu Spišská Nová Ves č. k. 7C/218/2016-500 z 30. januára 2024 a č. k. 7C/218/2016-524 z 15. mája 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavné sťažnosti **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. augusta 2024 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na rovnosť v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uzneseniami okresného súdu označenými v záhlaví tohto rozhodnutia. Navrhuje napadnuté uznesenia zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie a priznať mu trovy vzniknuté v konaní pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že rozsudkom sp. zn. 7C/218/2016 z 12. októbra 2018 okresný súd vyhovel žalobe sťažovateľa a určil, že sťažovateľ je výlučným vlastníkom nehnuteľnosti – rodinného domu, a priznal mu proti žalovaným v 1. a 2. rade nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

3. Uznesením č. k. 7C/218/2016-500 z 30. januára 2024 vyšší súdny úradník rozhodol o výške trov konania a žalovaných v 1. a 2. rade zaviazal spoločne a nerozdielne nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume 1 093,43 eur (I. výrok) a trovy dovolacieho konania v sume 92,31 eur (II. výrok). Pri určení základnej sadzby tarifnej hodnoty za jeden úkon právnej služby vychádzal z § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) z dôvodu, že klientom bola fyzická osoba a predmet konania sa týkal nehnuteľnosti určenej na bývanie (rodinného domu).

4. Sťažnosť sťažovateľa nasmerovanú proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka sudca okresného súdu zamietol ako nedôvodnú podľa § 250 ods. 1 Civilného sporového poriadku. V celom rozsahu sa stotožnil s aplikáciou § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky, pretože rozsudkom vo veci samej bolo určené vlastnícke právo sťažovateľa k nehnuteľnosti, ktorá je určená na bývanie, pričom je splnená aj ďalšia podmienka, a to že klientom je fyzická osoba.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti rozporuje aplikáciu § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky, pričom je presvedčený, že predmet konania je ocenený peniazmi, preto mal okresný súd pri rozhodovaní o výške trov konania aplikovať § 10 ods. 2 vyhlášky. Hodnota nehnuteľnosti pritom nebola v konaní sporná, keďže bola jednoznačne určená v kúpnej zmluve uzavretej medzi sporovými stranami. Argumentuje, že ani jeden zo žalovaných sa nikdy nestali vlastníckmi spornej nehnuteľnosti, túto nikdy neužívali ani v nej fyzicky neboli, pričom rodinný dom dlhodobo slúžil a aj v súčasnosti slúži na bývanie iba sťažovateľovi a jeho rodine. Súčasne sťažovateľ zastáva názor, že klientom v zmysle § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky je fyzická osoba, ktorej bola uložená povinnosť nahradiť trovy, čo v tomto prípade boli žalovaní. Rozhodnutie okresného súdu preto označuje za arbitrárne a nedostatočne odôvodnené.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Hneď v úvode tejto časti rozhodnutia ústavný súd musí konštatovať, že napriek kvalifikovanému právnomu zastúpeniu sťažovateľa petit ústavnej sťažnosti nekorešponduje s jej dôvodmi. Sťažovateľ totiž v naformulovanom petite od ústavného súdu požaduje, aby vyslovil porušenie v bode 1 označených práv len uznesením vyššieho súdneho úradníka č. k. 7C/218/2016-500 z 30. januára 2024 o výške trov konania, avšak zo samotného textu ústavnej sťažnosti je zrejmé, že ústavná sťažnosť smeruje proti rozhodnutiu sudcu, ktorým bola zamietnutá jeho sťažnosť. Sťažovateľ totiž hneď na úvodnej strane ústavnej sťažnosti uvádza ako porušovateľa svojich práv okresný súd a ako rozhodnutie, ktorým došlo k porušeniu jeho práv, uznesenie č. k. 7C/218/2016-524 z 15. mája 2024, teda rozhodnutie sudcu, ktoré následne aj v texte ústavnej sťažnosti označuje ako „*napadnuté uznesenie*“.

7. V tejto súvislosti ústavný súd zdôrazňuje, že v zmysle § 45 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) je ústavný súd viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie

konania, ak § 89 alebo § 131a tohto zákona neustanovujú inak. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti petitom tohto návrhu, teda v konaní podľa čl. 127 ústavy tou časťou ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha, čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Takto vymedzený rozsah prieskumu ústavného súdu môže byť vo výnimočných okolnostiach modifikovaný (zvyčajne rozšírený) dôvodmi ústavnej sťažnosti (tak ako to *expressis verbis* vyplýva z § 45 zákona o ústavnom súde; pozn.), z ktorých ale musí zrozumiteľne vyplývať nespochybniteľný záujem sťažovateľa podrobiť ústavnoprávnemu prieskumu konkrétne a adresne vymedzené rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah (vymedzený predmetom, subjektom a inými, najmä časovými súvislosťami), na čo musí nevyhnutne vecne nadväzovať aj pregnantná súvzťažná ústavnoprávna argumentácia sťažovateľa. Jedine za kumulatívneho splnenia týchto podmienok je tak potom možné prekročiť petit ústavnej sťažnosti pri rešpektovaní ontologickej podstaty tohto ústavného inštitútu, potierajúc pritom prehnanú ústavnoprávnou solemnitú, ktorej dôsledky by mohli ohroziť materiálnu ochranu sťažovateľových základných práv a slobôd (I. ÚS 514/2020). V prerokováanej veci sťažovateľa boli uvedené podmienky naplnené, a preto ústavný súd napriek opísanej diskrepancii petitu ústavnej sťažnosti s jej dôvodmi ustálil predmet svojho prieskumu tak, ako je uvedené v záhlaví a v bode 1 tohto uznesenia.

III.1. K namietanému rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka:

8. Pokiaľ ide o v petite ústavnej sťažnosti namietané rozhodnutie vyššieho súdneho úradníka, ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, z ktorého vyplýva, že právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Ústavný súd preto konštatuje, že nemá právomoc preskúmať napadnuté rozhodnutie vyššieho súdneho úradníka, keďže ho už meritórne preskúmal na základe podanej sťažnosti okresný súd (sudca), ktorý bol oprávnený a zároveň povinný poskytnúť ochranu právam sťažovateľa.

9. Z uvedeného dôvodu ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu vyššieho súdneho úradníka podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému rozhodnutiu sudcu:

10. Ťažiskom sťažnostnej argumentácie je námietka sťažovateľa týkajúca sa nesprávnej aplikácie právnej normy [§ 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky] pri výpočte základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby.

11. Ústavný súd považuje v prvom rade za žiaduce poukázať na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane pripomína, že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi je zásadne výsadou týchto súdov, pri ktorej sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania (IV. ÚS 248/2008, III. ÚS 125/2010, I. ÚS 134/2016). Ústavný súd sa k problematike trov konania stavia nanajvýš rezervovane, podrobuje ju obmedzenému ústavnoprávnemu prieskumu, pričom k zrušeniu napádaného výroku o trovách konania pristupuje skutočne iba výnimočne. Tento prístup vychádza z názoru, že rozhodnutie o trovách konania má vo vzťahu k veci samej jednoznačne

akcesorickú povahu a samo osebe väčšinou nedosahuje takú intenzitu, ktorá je spôsobilá porušiť základné práva a slobody, akokoľvek sa môže účastníka konania citeľne dotknúť. To však ale neznamená, že rozhodnutiami o trovách konania nemôže dôjsť k porušeniu práv sťažovateľa. Otázka náhrady trov konania môže nadobudnúť ústavnoprávnu dimenziu v prípade takého postupu všeobecného súdu, ktorý je založený na celkom zjavne nesprávnej interpretácii a aplikácii príslušných ustanovení zákona upravujúcich náhradu trov konania, v ktorom sú obsiahnuté črty svojvôle a taktiež v prípade, ak je odôvodnenie súdneho rozhodnutia vo vzťahu k výroku o náhrade trov konania celkom nedostatočné, t.j. nepreskúmateľné (obdobne napr. IV. ÚS 348/2011, IV. ÚS 341/2012, II. ÚS 837/2015).

12. Takéto pochybenie ústavnoprávnej intenzity nebolo v prejednávanej veci sťažovateľa identifikované.

13. V súvislosti s obsahom sťažnostnej argumentácie ústavný súd akcentuje, že vyhláška rozlišuje, kedy je predmet právnej služby, o ktorom prebieha civilný proces, oceneľný (vyjadriteľný) v peniazoch (§ 10 ods. 2 vyhlášky) a kedy tomu tak nie je (§ 11 ods. 1 vyhlášky). V konkrétnej veci tak malo kľúčový význam zodpovedanie otázky, ktoré z dvoch možných ustanovení vyhlášky pre výpočet základnej sadzby tarifnej odmeny advokáta je potrebné aplikovať.

14. Ustanovenie § 10 ods. 2 vyhlášky je všeobecným (generálnym) pravidlom určovania výšky tarifnej hodnoty úkonu právnej služby advokáta. Jeho aplikácia je však obmedzená existenciou výnimiek explicitne ustanovených v texte vyhlášky, o čom svedčí dikcia tohto ustanovenia „ak nie je ustanovené inak“. Tieto výnimky sú vo vyhláške výslovne upravené aj pre prípady, ak je inak predmet konania oceneľný v peniazoch. Ide o výnimky podľa § 11 ods. 1 písm. b) a c) vyhlášky, keď sa namiesto relutárnej hodnoty veci alebo práva aplikuje základná sadzba tarifnej odmeny vo výške 1/13 výpočtového základu. To nastáva v prípadoch, keď klientom je spotrebiteľ v spore zo spotrebiteľskej zmluvy [§ 11 ods. 1 písm. b) vyhlášky], alebo v situáciách, keď je predmetom sporu nehnuteľnosť určená na bývanie a klientom advokáta je fyzická osoba s výnimkou sporov o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov alebo zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva [§ 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky].

15. V zmysle uvedeného tak korektný postup okresného súdu pri rozhodovaní o výške trov konania spočíva v prvom rade v (i) ustálení, či ide o konanie, ktorého predmet možno oceniť peniazmi, alebo ide o peniazmi neoceneľnú vec alebo právo, resp. ich hodnotu možno určiť len s nepomernými ťažkosťami. Následne ak súd dospeje k záveru o peniazmi oceneľnom predmete sporu, (ii) preskúma možnosti aplikácie § 11 ods. 1 písm. b), ako aj písm. c) vyhlášky, pričom pri aplikácii § 11 ods. 1 písm. b) je potrebné zohľadniť aj ods. 2 tohto ustanovenia. Naplnením predpokladov aplikácie § 11 ods. 1 vyhlášky je vylúčený postup podľa § 10 ods. 2 vyhlášky (III. ÚS 48/2013, III. ÚS 48/2013, IV. ÚS 438/2021, I. ÚS 449/2023).

16. Možno síce prisvedčiť tvrdeniu sťažovateľa, že konanie o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti je v zásade konaním, ktorého predmet možno peniazmi oceniť, avšak okresný súd pri rozhodovaní správne vyložil ďalšie ustanovenia vyhlášky priamo vylučujúce aplikáciu § 10 ods. 2 vyhlášky popri splnení podmienky oceneľnosti predmetu konania, a to konkrétne možnosť aplikácie § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky. Pri posudzovaní možnosti jej aplikácie je povinnosťou súdu posúdiť splnenie taxatívne stanovených podmienok

nachádzajúcich sa v hypotéze predmetného ustanovenia, a to (i) posúdenie povahy subjektov a (ii) posúdenie účelu nehnuteľnosti, ktorá je predmetom sporu o určenie vlastníckeho práva.

17. Z hľadiska povahy subjektov dikcia vyhlášky obsahuje slovné spojenie „klientom je fyzická osoba“. Vzhľadom na to, že v danom prípade prebiehal spor medzi fyzickými osobami, o splnení tejto podmienky nemožno mať pochyb.

18. Z hľadiska predmetu sporu musí ísť o nehnuteľnosť určenú na bývanie, a to buď všeobecne v zmysle stavebných predpisov, alebo ak nejde o nehnuteľnosť určenú na bývanie v zmysle príslušných stavebných predpisov, postačuje, ak ju fakticky na bývanie využíva dotknutá fyzická osoba – klient, čo vyplýva zo slovného spojenia „slúži jej na bývanie“ (obdobne II. ÚS 521/2023). Námieta sťažovateľ, že žalovaní nikdy nemali vlastnícke, resp. užívacie právo k nehnuteľnosti, preto nie je opodstatnená. Rozhodujúce je, že sporná nehnuteľnosť (rodinný dom) je nepochybne určená na bývanie, čo v konečnom dôsledku potvrdzuje sám sťažovateľ, ktorý v ústavnej sťažnosti uvádza, že rodinný dom slúžil (a v súčasnosti slúži) jeho bytovým potrebám a potrebám jeho rodiny.

19. Ústavný súd preto konštatuje, že okresný súd svoj právny záver o stanovení výšky priznanej náhrady trov konania primerane odôvodnil, preto nie je zjavne neodôvodnený ani arbitrárny. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd uzatvára, že napadnuté uznesenie sudcu okresného súdu nevykazuje z ústavnoprávneho hľadiska také nedostatky, ktoré by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne zakladali dôvody na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V tejto časti preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa ako zjavne neopodstatnenú odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

20. K záveru o zjavnej neopodstatnenosti je potrebné dospieť, aj pokiaľ ide o tú časť ústavnej sťažnosti, ktorou sťažovateľ namieta porušenie základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu. Ich porušenie totiž sťažovateľ odvíja od porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Práve s ohľadom na argumentačné prepojenie oboch uvedených obsahových častí ústavnej sťažnosti nemohlo v dôsledku absencie porušenia základného práva zaručeného podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru dôjsť ani k porušeniu sťažovateľom označených práv hmotného charakteru. Aj v tejto časti preto ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

21. Napokon ústavný súd konštatuje, že hoci sa sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti výslovne domáha aj porušenia základného práva na rovnosť v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, v ústavnej sťažnosti nepredniesol vo vzťahu k predmetnému základnému právu žiadnu osobitnú, nieto ešte relevantnú ústavnoprávnú argumentáciu. Absencia kvalifikovaného odôvodnenia tak predstavuje nedostatok, ktorý bráni ústavnému súdu považovať ústavnú sťažnosť v tejto časti za dostatočne odôvodnenú a vedie tak ústavný súd k odmietnutiu tejto časti ústavnej sťažnosti pre nesplnenie náležitostí ustanovených zákonom podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde.

22. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich

je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. septembra 2024

Libor Duľa
predseda senátu